

ХІ НАУКОВІ ЧИТАННЯ імені АКАДЕМІКА ЄВГЕНА ЛАЗАРЕНКА

13—15 вересня 2018 року відбулися ХІ наукові читання імені академіка Євгена Лазаренка. Цей захід на вшанування пам'яті видатного вченого і організатора науки, засновника наукової школи, надзвичайно продуктивного мінералога, відбувається зазвичай раз на два роки. Організатором читань є геологічний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, передовсім працівники кафедри мінералогії. Завдяки цьому учасники читань мали можливість перебувати в університетському спортивно-оздоровчому таборі "Карпати" (біля с. Чинадієве, Закарпаття) й насолоджуватись прекрасними краєвидами навколо колишнього палацу барона Шенборна, а нині санаторію "Карпати". Віддаючи шану організаторам, треба наголосити, що вони свідомо не обмежували тематику читань якимось із актуальних напрямів мінералогічних досліджень, що дало змогу взяти участь у заході представникам багатьох наукових і навчальних установ. Завдяки цьому розширилась і географія учасників: окрім львів'ян і киян, були представники Криворізького національного університету і Криворізького природничо-наукового ліцею, Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне).

Найбільш численною була делегація з Києва, до якої увійшли працівники установ Національної академії наук України: Інституту геологічних наук, Інституту геохімії, мінералогії та рудоутворення ім. М.П. Семененка, Національного науково-природничого музею, Видавничого дому "Академперіодика", а також навчальних закладів: "Інституту геології" Київського національного університету імені Тараса Шевченка і Коледжу геологорозвідувальних технологій при цьому університеті. Установи Львова представляли співробітники Львівського університету та Інституту геології і геохімії горючих копалин.

Співавторами пленарних і стендових доповідей були також працівники Інституту надтвердих матеріалів імені В.М. Бакуля НАН України, Національного авіаційного університету, Правобережної експедиції ДП "Українська геологічна компанія" (м. Київ), Інституту прикладної фізики НАН України (м. Суми), Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (м. Луцьк), КП "Південукргеологія" (м. Дніпро) та ін.

За два дні наукових засідань було заслухано й обговорено 24 усних доповіді та 10 стендових.

Відкривав читання професор Орест Матковський доповіддю "Роль геологічної служби України у розвитку мінералогії: до 100-річчя заснування Українського геологічного комітету". У цій доповіді, співавтором якої є професор Володимир Павлишин, стисло висвітлено події, що передували утворенню геологічної служби в Україні, історію розвитку мінералогічних досліджень у наукових установах та закладах вищої освіти, згадано найважливіших науковців, що своєю працею та авторитетом сприяли становленню в державі комплексних геолого-мінералогічних досліджень, упровадженню найновіших методів дослідження речовини, їхні основні здобутки. Здійснено і періодизацію розвитку мінералогії в Україні.

Інші доповіді висвітлювали результати досліджень мінералів на макро-, мікро- та ізотопному рівнях. Наприклад, Na-астрофіліту Малотерсянського масиву, алюмофосфатів палеопротерозойських пісковиків Волинського мегаблоку, типоморфним особливостям золота з кір звітрювання Сурської зеленокам'яної структури і золотоносності Могилів-Подільської ділянки, критеріям прогнозування мідного зруденіння у трапах Волині, умовам формування Mn-Fe зруденіння Заваллівського родовища, морфологічним особливостям піроксенів порід Покрово-Кириївського масиву тощо. Окрему групу складала доповіді фахівців з космічної мінералогії, дві з яких було при-

свячено метеориту "Велика балка". Дуже зацікавила учасників доповідь Марії Криницької про речовинний склад бурштинових відкладів як індикатор умов бурштинонакопичення — тема, актуальна у останнє десятиліття через недбале ставлення держави до видобутку бурштину та хижацьке розграбування покладів цього цінного ресурсу. Надзвичайно змістовною, передовсім завдяки вагомому практичному значенню отриманих результатів, була доповідь Василя Дяківа, присвячена мінералого-геохімічним закономірностям самоорганізації та еволюції карстових гідрогеологічних систем зони техногенезу соляних родовищ Карпатського регіону, яка яскраво проілюструвала можливості мінералогічних методів у прогнозуванні порушень, що виникають унаслідок техногенно активізованого карсту.

На завершення відбулася активна дискусія щодо лужного магматизму, перспектив золотеності України, міденості Волинського краю, подальших досліджень. Обговорення майбутнього мінералогії в Україні тривало й під час традиційної дружньої та напрочуд гарної вечері під зоряним небом.

У рамках читань відбулося засідання Термінологічної комісії Українського мінералогічного товариства (УМТ). У черговий раз було підтверджено нагальну необхідність укладання української мінералогічної енциклопедії з метою унормування й осучаснення наукової термінології та упорядкування назв мінералів, узгодження їх зі світовими затвердженими принципами і практиками. Із запланованих питань вдалося досягти консенсусу щодо збереження правопису українською мовою історичних назв мінеральних видів, затверджених до 1990 року. Присутні члени УМТ одностайно підтримали рішення залишити у вжитку саме ті назви мінералів, що добре відомі кільком поколінням науковців зі славнозвісного "Мінералогічного словника" Євгена Лазаренка та Оксани Винар. Написання назв мінералів, відкритих після проголошення незалежності України, багато у чому залежатиме від тих змін, що буде внесено до правопису української мови, підготовку нової редакції якого нещодавно оголосило Міністерство освіти і науки України. Тому вирішення питання щодо правописних норм назв мінералів, відкритих після 1990 року, Комісія відтермінувала.

У програмі читань було передбачено вручення нагород і премій. Спілка геологів України за

Лауреатом медалі імені академіка Є.К. Лазаренка став Валентин Вікторович Прокопець

Winner of the medal named after academician Ye.K. Lazarenko becoming Valentyn Viktorovych Prokopets

поданням Українського мінералогічного товариства нагородила медаллю імені академіка Є.К. Лазаренка неформального завідувача геологічного музею при Коледжі геологорозвідвальних технологій Київського національного університету імені Тараса Шевченка Валентина Вікторовича Прокопця — великого ентузіаста мінералогії, котрий прищеплює любов до науки і ошадливе ставлення до довкілля молодому поколінню, майбутнім дослідникам.

Прикро, що нині не вдалося вручити премію імені академіка Євгена Лазаренка для молодих вчених. Конкурс не відбувся, оскільки роботи надали лише два претенденти. Варто зауважити, що брак конкурсантів маємо не перший рік, що спонукає до серйозних роздумів...

Приємною крапкою читань стала геологічна екскурсія, цього разу — в кар'єри Мукачівського району. Під орудою і за допомоги Леоніда Скакуна учасники читань мали змогу ознайомитися зі стовпчастою і плитчастою окремістю в андезит-базальтах, формами їх звітрювання, детально роздивитися природні і штучні відслонення, збагатити колекції установ зразками мінералів, а себе — гарними світлинами і спогадами.

Матеріали XI наукових читань імені академіка Євгена Лазаренка склали основу чергового випуску "Мінералогічного збірника" (2018. Вип. 68, № 1).

Н.О. СЛОВОТЕНКО, А.І. РАДЧЕНКО

Надійшла 12.10.2018